

Slovanský výletník

Vydává Slovanský kulturní institut z.s., jako doprovodný materiál k pořádaným výletům.

23. května 2015 (sobota)

Naši výletníci,

Slovanský kulturní institut pravidelně s KČT Slatiňany spolupřřádá výlety po české kotlině, přednášky a další. Pro letošní rok jsme si pro každého z Vás připravili malý doprovodný a zároveň upomínkový materiál, který právě nyní držíte v rukou. Věříme, že nejen díky němu na náš výlet nezapomenete a zároveň, že Vám přinese podrobnější informace o navštívených místech. Především o těch, které svůj vlastní informační materiál nemají.

Šťastnou cestu

Průvodci SKI

Vilémov - Golčův Jeníkov - Havlíčkův Brod

Program výletu:

6:30	odjezd ze Slatiňan
7:15	Příjemky (kozí farma)
9:00	Uhelná Příbram (největší mléčná farma v České republice)
11:00	Zámek Vilémov
--:--	Golčův Jeníkov (synagoga a židovský hřbitov)
16:00	Pivovar v Havlíčkově Brodě
17:00	Pivovarský hostinec Rebel

Všechny časy jsou přibližné a budou mírně upravovat dle potřeb a počasí!!!

Pozvánky na další výlety:

13. červen 2015

Výlet do Kutné Hory

Kostnice v Sedleci u Kutné Hory, kutnohorské pamětihodnosti, Muzeum stříbra – včetně prohlídky středověkých dolů

Dále chystáme: Brno – vila Tugendhat, Bojiště na Chlumu (s průvodcem), a další.

www.slovansky-institut.cz

slovansky.institut@email.cz

tel.: 732 618 280

Obec Příjemky a kozí farma

Příjemky (německy Prijemek) jsou místní část města Chotěboře. Leží v nadmořské výšce 576 m. Ves má 180 obyvatel. V obci je pomník věnovaný obětem první a druhé světové války. V roce 1920 byl v obci založen sbor dobrovolných hasičů.

Obec údajně vznikla v roce 1422, kdy byl dobyt Německý Brod a část tamních obyvatel požádala město Chotěboř o ochranu. Město jim vymezilo oblast Příjemek a jméno vzniklo od pojmu přijatý obyvatel města. První dochovaná zmínka o obci pochází z roku 1713, ale zároveň se uvádí, že obec platila úrok opatství žďárskému od starodávna. V těsném sousedství se nacházela osada Marieves, která původně náležela k Počátkám. V roce 1957 došlo k odtržení od Počátek a ke sloučení v Příjemkami.

Farma Přejímky

Původně farma patřila Státnímu statku Chotěboř, který hospodařil zhruba na 10.000 ha. Díky obrovským vzdálenostem mezi jednotlivými pracovišti (až 50 km) narůstaly náklady na dopravu, což bylo jedním z důvodů proč začátkem 90. let vláda přistoupila k privatizaci Státních statků jako takových.

S chovem koz se na této farmě začalo v roce 1992, tedy těsně po privatizaci. Trvalo ještě další dva roky než se celé hospodářství zaběhlo a mohlo začít plně pracovat, což bylo dáno především vysokými byrokratickými nároky. Po tyto dva roky se kozí mléko pouze zkrmovalo a prodávala se kůzlata. Až v září 1994 mohla naplno začít výroba kozích sýrů.

Za jeden rok farma získá od zhruba sto koz tolik mléka, že na náš trh dodává cca 5 tun kozího sýra.

Historie Uhelné Příbrami

Podle obecní kroniky patří Uhelná Příbram mezi velmi staré osady, prý byla založena už koncem 11. století. Obec začíná jako strážní bod sřežící Liběckou zemskou stezku při okraji pohraničního hvozdu mezi Čechami a Moravou.

Strážní zde bydleli i se svými rodinami a živili se uhlířstvím. Pálili v okolních lesích v milířích dřevěné uhlí a dováželi ho k hutím a do mincovny v Kutné Hoře. Z toho vznikl jak tradovaný původní název obce – Příbram Uhlířská pod Hochštejnem, tak její znak – lev který sekerou osekává větev.

Ve 13. století dochází k náhlému rozmachu hornictví v oblasti Železných hor a Českomoravské vysočiny i k objevu nových bohatých stříbrných ložisek kutnohorských. A s tím souvisí zvýšená potřeba dřevěného uhlí. Odborníci v uhlířském řemesle pravděpodobně přišli v rámci kolonizace spolu s havíři a hutníky odkudsi z německých oblastí. Avšak její vesničky se postupně staly převážně českými. Vznik uhlířského tovaryšstva bývá kladen do doby vlády Václava II., do let 1300–1305.

Nejstarší archivní zápis o obci pochází z roku 1355. Postavení Uhelné Příbrami mezi místními uhlířskými organizacemi bylo významné. Byla jejich řídicím centrem.

Proto nepřekvapuje, že už ve 13. století je zde doložen farní kostel, který byl okolo roku 1400 přestavěn do gotického slohu. V dané době šlo o skutečně velký vesnický kostel. Počáteční období husitství po roce 1419 celý tento region prožíval velmi bouřlivě, je doložena aktivní účast uhlířů v bojích na počátku husitských válek. Z další etapy už o účasti uhlířů zprávy nemáme, války přinesly prořidnutí uhlířských usedlostí a dočasný útlum uhlířství.

V roce 1463 potvrdil král Jiří z Poděbrad privilegia, která dali uhlířům král Václav II., Jan Lucemburský a Václav IV., a ještě je výrazně rozšířil. Jde o nejzávažnější privilegium, kterého se kdy uhlířům na Kutnohorsku dostalo. Nazývá se proto „Aurea Carbonariorum Privilegia“ (Zlatá privilegia uhlířů). Uhlíři byli například osvobozeni od placení daní, k převážení uhlí měli právo volit co nejkratší cesty, ve městech, do kterých přišli, měli první den právo nosit zbraň, meč nebo kord.

Ze sklonku vlády Jiřího z Poděbrad je známo, že 26. 2. 1469 na návsi pod lipou v tehdy zájezdni příbramské hospodě společně obědvali český král Jiří z Poděbrad a uherský král Matyáš Korvín. Den předtím spolu sjednali v Úhrově mír. Matyáš Korvín nocoval v Uhelné Příbrami, kdežto Jiří z Poděbrad v Úhrově. I Úhrov byla uhlířská obec a volba na tato místa padla zřejmě proto, že usedlosti zámožných uhlířů byly výstavnější a mohly poskytnout lepší ubytování královským družinám než poddanská obydlí v jiných vsích. Roku 1483 byla ves povýšena na městy.

Od husitských válek i po roce 1500 zde nepochybně šlo o kraj ultrakvistický a později protestantský. Pozoruhodným pamětníkem této etapy zdejšího uhlířství je zvon Bartoloměj – současný umíráček ze začátku 16. století. Nápis na něm je psaný gotickou minuskulí a je citátem z písně, která se vyskytuje v husitských, ultrakvistických a protestantských zpěvnících až do počátku 17. století. Zní: „Pane Bože, dej svobodu všem, jenž tě milují.“ (V paměti ať zůstane, že za 2. Světové války ho tehdejší kostelník Bohuslav v noci s přáteli tajně sejmul a zakopal na své zahradě. Na věž byl znovu slavnostně vrácen 12. 5. 1945.)

Na sklonku 1. desetiletí 16. st. se mnoho feudálů rozhodlo pálit uhlí ve vlastních lesích. Uhlířské protesty nepomáhají, a tak kolem roku 1530 mnoho uhlířů opouští zaměstnání a věnují se plně zemědělství a chovu dobytka. Kolem roku 1550 dochází k zániku uhlířského tovaryšstva.

Doba pobělohorská (od 1620) je dobou opětného rozkvetu uhlířství. Cennými svědky zdejší historie této doby byly dva další zvony, které se bohužel nedochovaly. (Byly zrekvírovány v 1. světové válce a na místě rozbity.) Místní kostel byl ještě před začátkem 30LV opevněn. Zdá se, že právě možná aktivní obrana se Uhelné Příbrami stala osudnou. Městečko bylo ve 30leté válce (1637) velmi důkladně vypáleno švédskými vojsky a již se z toho nikdy úplně nevzpamatovalo. Berní ruly z roku 1653 uvádějí v obci pouze 9 usedlých hospodářství, 6 vznikajících a 24 hospodářství pustých, opuštěných, kde pole ladem leží.

Jako poddané městečko náležela Uhelná Příbram v 17. století Trčkům z Lípy a patřila ke Žlebům. Od té doby se v držení vystřídalo mnoho pánů. Posledním majitelem tohoto panství byla staročeská šlechtická rodina Dobřenských z Dobřenic,

její větve sídlící v Úhrově. Uhelná Příbram vlastnila od r. 1752. Tento rod má velkou zásluhu na vzkříšení zdejších institucí.

Dne 11. května 1795 byla Uhelná Příbram majestátem od krále uherského a českého Františka I. povýšena na městys s právem konání výročních a dobytčích trhů. Počátkem devatenáctého století bylo v Uhelné Příbrami 18 statků a 18 chalup, ostatní lidé byli bezzemci. Vlivem neutěšených hospodářských poměrů v letech 1875 až 1890, byla většina usedlostí rozdělena a rozprodána tak, že po roce 1900 zůstaly pouze čtyři statky, za to však vzniklo více menších hospodářských usedlostí, k nimž si majitelé pomohli docházkou za výdělkem do průmyslových měst.

O mléčné farmě

Farma byla otevřena v září roku 2014 a jedná se největší mléčnou farmu v České republice. Farma, která se nachází nedaleko Uhelné Příbrami na Havlíčkobrodsku, má chovnou kapacitu až 1240 dojnic a denně vyprodukuje až 30 tisíc litrů mléka. Toto mléko se zpracovává především v nedaleké mlékárně Tatra Hlinsko. Díky farmě vzniklo přibližně 30 nových pracovních míst.

Společně s farmou byla vybudována i moderní bioplynová stanice, která stojí na místě bývalého kravína z 80. let. Práce na této stavbě byly zahájeny v dubnu 2013 a za necelý rok a půl byla celá farma postavená a to v rozpočtu 300 milionů korun. Předpokládaná návratnost této investice je deset let. Výstavbu prováděla společnost Metrostav.

Farma splňuje nejmodernější požadavky pro chov mléčného skotu. Ten zde má zajištěný nepřetržitý veterinární dohled. Bioplynová stanice, která zpracovává kejdu, vyrábí elektřinu nejen pro celou farmu, ale své přebytky ještě prodává do rozvodné sítě.

Historie Vilémova

Založení Vilémova souvisí s feudální kolonizací v období 12. století, kdy se na osídlování nových území Českého státu podílely řeholní řády. V roce 1119 založili Benediktýni klášterní areál Vilémov s hrazeným městečkem. Název Vilémov pochází od osobního jména Vilém, tak se totiž jmenoval jeden ze zakladatelů a pravděpodobný

opat zdejšího kláštera. Historie obce je velmi bohatá a tak uvádíme jen některá významná data.

- 1278 - vypálení kláštera vojsky krále Rudolfa Habsburského
- 1421 - dobytí kláštera husitskými vojsky
- 1469 - vojenský střet Jiřího z Poděbrad s Matyášem Korvínem
- 1727 - dostavěn barokní kostel sv. Václava
- 1788 - zřízena škola v budově radnice, která vyhořela v roce 1843
- 1878 - ustaven Sbor dobrovolných hasičů
- 1919 - založena Tělovýchovná jednota Sokol ve Vilémově
- 1945 - znárodněn vilémovský závod na výrobu kovového zboží, později známý pod jménem Mars
- 1948 - konfiskace vilémovského zámku barona Alfréda Reiského umístění druhého stupně základní školy do budovy zámku až do roku 1992
- 1951 - politický proces s občany v rámci takzvané aféry "Hořinek"
- 1957 - v procesu kolektivizace založeno JZD

Historie zámku Vilémov

Základy zámku pocházejí z roku 1120, kdy na tomto místě stál jeden z největších benediktinských klášterů ve střední Evropě. Zakladatelem tohoto kláštera byl opat jménem "Vilém" a podle jeho jména dostaly "Vilémov" i zámek svůj název. Mniši, kteří bydleli v klášteře, jsou známí hlavně tím, že pojídali ryby a žáby. Zbytky klášterních budov jsou vidět v základech zámku a v zemi zámecké zahrady.

Na rujnách kláštera byla roku 1578 vybudována pevnost. Ta byla později přestavěna na renesanční zámek. O sto let později (1684) Vilémov koupil hrabe Caretto de Millesimo, markýz ze Savony.

Roku 1746 byl zámek přebudován a získal svou nynější podobu pozdně barokního stylu. Barokní fasádu zámku navrhl italský architekt Francesco Caratti a na architektonických detailech se podíleli i další italsí architekti. Když roku 1852 rodina Caretto de Millesimo vymřela, zámek i majetek připadly nejbližšímu pokrevnímu příbuznému Francisi Václavu baronu Reiskému de Dubnic. Od této doby je zámek v rukou baronů Reiských de Dubnic. Během druhé světové války padl zámek do rukou nacistů a rodina byla vyhnána. V roce 1945 sloužil zámek jednotkám Ruské armády pod vedením generála Malinowského, ale ještě tentýž rok byl vrácen Reiským.

V roce 1948 byl zámek zkonfiskován komunistickým režimem a sloužil k různým účelům, mimo jiné jako chlapecká internátní škola. Všechna umělecká díla byla odvezena nebo rozkradena. V roce 1991, kdy byl zámek navrácen rodině Reiských de Dubnic, byla budova naprosto prázdná a zdevastovaná. Poté, co se Prof. Dr. Vladimír Reisky de Dubnic vrátil domů z Ameriky - v posledních deseti letech svého života, na sebe vzal úkol zrestaurování zámku i celého pozemku .

Historie Golčova Jeníkova

První hmatatelné stopy zanechal ve zdejší krajině lid lužických popelnicových polí, který obýval oblast kolem dnešního Golčova Jeníkova v mladší době bronzové. Nejbližší okolí Golčova Jeníkova však bylo osídleno až v průběhu 10.–11. století. Písemné doklady o založení Jeníkova nám chybí. Osada patrně vznikla spontánně již v 10. století.

První písemnou zmínku o městečku obsahuje Jarlochův letopis. Olomoucký biskup Jindřich Zdík, vzdělanec a přítel tehdejšího krále Vladislava II., se podle zápisu v kronice chystal slavit Vánoce v Jeníkově. Následující léto 1151 zemřel.

Snaha dát věcem řád vede i k vytváření různých soupisů. V jednom z nich, popisu diecese pražské zpracovaném z podnětu Arnošta z Pardubic v letech 1344 - 1350, se nachází také první nevyvratitelný písemný doklad o Jeníkově. O tehdejší existenci Jeníkova podává přesvědčivé důkazy rovněž August Sedláček. Uvádí, že ve 14. století byli patrony zdejšího kostela Ješek Talafous v letech 1359 až 1360 a Jan z Řičan s matkou Eliškou v letech 1369-1376.

Od konce 14. století patřil Golčův Jeníkov pánům z Chlumu, později náležel k Podhořanům, aby se nakonec znovu vrátil do majetku Slavatů z Chlumu. Z období počátků vrcholného středověku pocházejí rovněž první zmínky o okolních obcích: Podmoky - 1360, Kobylí Hlava -1391. O tvrzi v Řimovicích se poprvé hovoří v roce 1372. Počátkem 14. století se ve městě usazují také první Židé.

V období husitských válek leží Jeníkov v centru politického dění. Historie městečka, jak se Jeníkov v pramenech z roku 1417 nazývá, ukazuje tedy jak kladné, tak záporné stránky husitství. V letech 1461 až 1580 je Jeníkov téměř nepřetržitě v držení Slavatů z Chlumu a Košumberka. Kalichy v jeho znaku svědčí o kališnické orientaci.

Konec středověku provází rozvoj řemesel a obchodu. Panství Jeníkov zbohatlo a výrazně se rozrostlo připojením Zábělčic, které si ekonomicky vedly velmi dobře. Původně totiž patřily klášteru vilémovskému, později Trčkům z Lípy, jednomu z nejbohatších českých šlechtických rodů.

V průběhu třicetileté války bylo město sice několikrát vypáleno, právě císařský generál Martin Maxmilián Goltz však položil základy většiny zdejších historicky významných budov: tvrze, radnice, lorety, děkanství. Jeníkov ležící při zemské stezce byl pravděpodobně poprvé vypálen hned na počátku bojů. Kronika města hovoří o tom, že roku 1618 přitál generál Buquoy od Brodu přes Habry a Jeníkov k Čáslavi a položil se s vojsky u Bratčic. Naposledy byl Jeníkov vypleněn ještě roku 1639 švédským generálem Bannerem. V složitě době kolem roku 1632

kupuje statek Jan Rudolf Trčka z Lípy. Tehdy náleželo k jeníkovskému panství městečko Jeníkov a 15 vesnic.

Po skončení války se generál Goltz v Jeníkově usadil natrvalo. Zbudoval si věžovitou tvrz, která dnes představuje nejstarší část tzv. zámeckého areálu, a začal se podílet na obnově panství zničeného válečnými útrapami. Manželé Goltzovi vystupovali jako horliví katolíci. Značnou část jejich zakladatelské činnosti motivovala snaha o rekatolizaci výrazně utrakvistického panství. Přesto za jejich působení městečko zažilo hospodářský i kulturní vzestup a přívlastek Golcův dostalo plným právem. Ke konci života ho zaujalo učení a práce jezuitského řádu. Často navštěvoval kolej v Kutné Hoře. Požádal tedy zdejší mnichy, aby se usadili na jeníkovském panství. Jeho záslužný čin bývá často přehlížen. Jezuité mají totiž v českých dějinách neblahou pověst. Nikoliv úplně právem.

Bedřich (Fridrich) Bridel, významný český básník a jezuita, působil v letech 1673-1680 v jeníkovské rezidenci. V Golčově Jeníkově pobývali rovněž další slavní členové Tovaryšstva Ježíšova Stanislav Vydra, Antonín Koniáš, Josef Teichel a Šebestián Šedivý.

Jezuité nebyli jen nástrojem rekatolizace. Zavedli v Golčově Jeníkově tradici tří velkých mariánských poutí, které přispěly k ekonomickému rozvoji města. Podíleli se na zajištění vyučování ve škole založené Šimonem Šanovským. Roku 1753 otevřeli na náměstí apotheku neboli lékárnu.

Počátky rozvinuté manufakturní výroby jsou v Golčově Jeníkově spjaty s rodem Krakovských z Kolovrat. Roku 1766 kupuje panství Filip Krakovský hrabě z Kolovrat, v té době nejvyšší purkrabí pražský a guberniální prezident - tedy nejvyšší

zemský úředník v Čechách. V Golčově Jeníkově vybudoval státní továrnu na tabák v místě dnešního zámku. Zřídil ve městě státní továrnu na jehly, v Evropě první svého druhu. Zaváděl rovněž moderní postupy do zastaralé zemědělské výroby. Na svých pozemcích začal pěstovat nové plodiny, hlavně vojtěšku, jetel a brambory, v té době považované spíše za okrasnou rostlinu.

Napoleonské války se však bohužel negativně odrazily v hospodářských poměrech Golčova Jeníkova. Roku 1809 byl v Golčově Jeníkově zřízen vojenský špitál. Vojáci zanesli do města horkou nemoc čili tyfus. Za městem při silnici do Kobylí Hlavy byl proto založen vojenský hřbitov, kam se mrtví pochovávali, aby se nákaza dále nešířila. Tyfus vypukl rovněž o čtyři roky později. Tentokrát se obyvatelé nakazili od raněných z bitvy u Chlumu.

Po smrti Leopolda Krakovského z Kolovrat propuká vleklý spor o dědictví, během něhož panství spravuje administrace. Továrna na tabák je po vypršení nájmu přemístěna do Sedlce u Kutné Hory. Jehlárna zaniká úplně. Velká část obyvatel přichází o své dosavadní příjmy. Spor byl urovnán teprve roku 1817. Na žádost všech dědiců bylo panství prodáno ve veřejné dražbě za 1 029 zlatých.

Roku 1830 koupila panství Terezie, hraběnka z Trautmannsdorfu, která zřídila v zámeckém areálu moderní pivovar. Roku 1838 prodala panství Bedřichovi, rytíři von Neupauer. Za držení rodu Neupauerů se panství rozrostlo i o majetek bývalého vilémovského kláštera. Bedřich von Neupauer se podílel i na ekonomickém rozkvětu Golčova Jeníkova. Roku 1839 získal od Ferdinanda V., později řečeného Dobrotivý, privilegium pořádat šest výročních trhů. V listině, kterou se tržní právo uděluje, se o Golčově Jeníkově hovoří již jako o městě.

Revoluční rok 1848 probíhá v Golčově Jeníkově klidně. Osmdesátá léta přinášejí vytouženou prosperitu i do Golčova Jeníkova. Zakládají se spolky, nastává rozkvět obchodu i řemeslnických dílen.

Kdo navštívil Golčův Jeníkov počátkem 20. století, mohl obdivovat malebné městečko pod Železnými horami s 2290 obyvateli a vyspělým ekonomickým i společenským životem. Od roku 1908 funguje telefonní spojení. Dne 13. února 1913 byl Golčův Jeníkov povýšen na město.

Stručné dějiny židovské obce v Golčově Jeníkově

Některé prameny kladou sice počátek židovské osídlení Golčova Jeníkova už do 12. století, tuto domněnku však nelze potvrdit, neboť veškerá písemná dokumentace židovské obce shořela při velkých požárech v průběhu 18. a 19. století - 1784, 1808, 1871. První písemný doklad o místních Židech však představuje až Berní rula, z roku 1654, v níž lze nalézt několik klasických židovských jmen, např. Samson či Mojžiš. V roce 1659 muselo v Jeníkově bydlet minimálně deset plnoletých mužů židovského vyznání. Jinak by totiž obec nedostala povolení ke zřízení synagogy, o jejíž výstavbě existuje datovaný písemný záznam.

Další zmínka o židovských obyvatelích Jeníkova se uvádí v souvislosti s morem, který zuřil v Čechách počátkem 80. let 17. století. Tehdy se Židé ze strachu před nákazou vystěhovali z města do lesnaté krajiny za Římovicemi, kde si vystavěli provizorní dřevěná obydlí zvaná budky.

Počátkem 18. století, přesněji roku 1724, čítala zdejší židovská komunita již 27 rodin. V 1. polovině 19. stol. se rozrostla na 100 rodin, což představovalo přes 600 osob, tedy asi čtvrtinu počtu obyvatel Golčova Jeníkova.

Přelom 19. a 20. století znamená pro většinu židovských obcí v Čechách rozkvět, který trvá s výjimkou období 1. světové války až do třicátých let 20. století. Ústava z roku 1848, jejíž usnesení byla později zakotvena v konstituci z roku 1867, přináší konečně jak občanské, tak ekonomické zrovnoprávnění židovských obyvatel. Židé plně využívají nabytou svobodu, investují do vzdělání. Odhaduje se, že židovští studenti tvořili asi 18 procent posluchačů českých vysokých škol, ačkoliv

představovali jen 2,5 procenta obyvatel země. Díky novým vědomostem a vrozenému obchodnímu nadání se prosazují ve všech odvětvích hospodářství a postupně opouští město. Ochází do Prahy, Brna a Vídně. Počet židovských rodin se postupně snižuje. Roku 1908 zaniká z důvodu nízkého počtu zapsaných dětí škola. V letech 1916-1918 se sice ještě komunita načas rozrostla o uprchlíky z Haliče, avšak v roce 1930 tvořili Židé asi čtyři procenta zdejších obyvatel. Ti, kteří zůstali, se však významně podíleli na

životě města.

Přichází 2. Světová válka a ta samozřejmě zasahuje i místní židy. Jeníkovští Židé očekávali předvolání k transportu již v dubnu 1942. Dne 9. června 1942 se hlásí na shromaždišti v Kolíně. Odtud odjíždějí transportem Aac do Terezína. Nejstaršímu je 87, nejmladšímu 8 let. Právě v době, kdy transport Aac dorazil do tábora, prováděli Němci odvetná opatření za smrt říšského protektora Heydricha. Velká část jeníkovských Židů byla odeslána jedním z trestných transportů na východ do Polska. Nikdy se nepodařilo zjistit, kam transport Aai směřoval. Z tisícovky lidí, kteří jím 13. června 1942 odjeli, se nevrátil ani jediný. V táboře zůstávaly v té době jen rodiny s minimálně jedním členem starším 67 let. Takových bylo mezi Jeníkovskými pouze několik.

Po válce už nebyla zdejší židovská obec obnovena. Zůstala jen synagoga, domky ghetta, a vzpomínky místních obyvatel. Městský národní výbor nepamatoval na židovské občany ani při stavbě pomníku obětem nacismu v roce 1965. Ačkoliv v táboře zahynuli téměř všichni zdejší Židé, na desku byla vytesána jen jména tři obětí doplněná nápisem a další.

Pietní akt připomínající válečné utrpení zdejších Židů se konal na místním židovském hřbitově až v květnu 1992 v den padesátého výročí deportace, již prakticky zanikla zdejší židovská obec.

Havlíčkův Brod a místní pivovar

Podél Haberské stezky, procházející pohraničním pralesem a spojující Čechy s Moravou, se v průběhu XIII. století usazovalo na příhodných místech české obyvatelstvo. Tak také vznikla na břehu řeky Sázavy osada, která dostala název Smilův Brod (podle zakladatele Smila z Lichtenburka, o kterém existují nejstarší zmínky kolem roku 1234). Nejstarší zmínka o městě pochází z listiny datované k 26. říjnu 1256, ve které se řeší spor brodského plebána s vilémovským klášteřem. Král Přemysl Otakar II. si dělal nároky na území kolem Brodu, které považoval za

královskou půdou, protože se tady dolovala stříbrná ruda. Dostal se do vážných sporů se Smilem, po kterých ale velká část pozemků připadla králi. V roce 1274 byla osada povýšena na město. Ke konci 13. století město obeháno hradbami. Roku 1308, pod vlivem přibývajících německého obyvatelstva, byla osada přejmenována na Německý Brod. se město jmenovalo Německý Brod až do roku 1945. Za

husitských válek v roce 1422 zde hledal útočiště král Zikmund se svým vojskem. Husitské oddíly vedené Janem Žižkou Brod dobyly a slavné císařské vojsko porazily. Bylo to jedno z posledních vítězství Žižky. Tato událost definitivně ukončila těžbu stříbra. Roku 1637 povýšeno na královské město. Je více než jisté, že se zde vařilo a prodávalo pivo již od dávných dob.

V roce 1333 udělil král Jan Lucemburský tehdejšímu majiteli Německého Brodu Jindřichu z Lipé pro toto město soubor práv měst královských, který obsahoval i právo várečné. Šlo o starobylou výsadu měst, která udělovala občanům vlastním dům uvnitř hradeb města právo vařit pivo. Bylo to asi poprvé, kdy byla tato práva udělena městu poddanskému.

Při obnově města, zničeného roku 1422 husity, byly obnovovány také pivovary. Postupně byla potvřzována všechna práva včetně práva várečného. Nejprve králem Jiřím z Poděbrad (1452), pak králem Ludvíkem (1520) a králem Ferdinandem (1544). Naposledy v roce 1637, kdy císař Ferdinand III. prohlásil Německý Brod za svobodné královské město a udělil mu městský znak a městská práva měst královských.

Původně si každý měšťan připravoval slad i pivo sám a rovněž čepoval nebo prodával najatému šenkýři. Ve městě však bylo málo domů, které měly kompletní vybavení pro výrobu sladu a piva. Docházelo proto ke sdružování právovárečníků, kteří si zřizovali větší pivovary. Ty mohly být lépe vybaveny a umožňovaly připravit pivo všem, kteří várečné právo vlastnili. Tento proces se nevyhnul ani Německému Brodu.

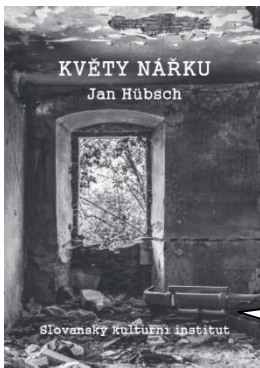
Při velkém požáru města v roce 1662 byl zničen i pivovar u radnice. Byl následně obnoven v roce 1673, kdy byl založen i cech sladovníků. Koncem 18. století byly ve městě již dva pivovary. V roce 1834 byl však jeden z nich zrušen pro neprosperitu a druhý vyhořel. Právovárečníci proto zakoupili 18. října 1834 rytířský dům Bukovských (dnešní budova pivovarského hostince Rebel), kde byl malý ruční pivovar. Díky rostoucí poptávce po pivu dochází brzy a poté ještě několikrát k rozšíření pivovaru.

Po druhé světové válce, která znamenala další útlum výroby, se rozbíhá výroba piva zase naplno. Dochází k přejmenování města na Havlíčkův Brod. Do pivovaru se vrací opět právovárečníci, pouze však na necelé tři roky, protože v roce 1948 byl pivovar znárodněn.

V období 1948-1990 byl havlíčkobrodský pivovar součástí Horáckých pivovarů Jihlava a později Východočeských pivovarů Hradec Králové. Postupná modernizace zařízení, zahájená

po požáru sladovny v roce 1956, přinesla se sebou i zvyšování výstavu. Ten dosáhl výše 78800 hl v roce 1972, 84000 hl v roce 1980 a 116426 hl v roce 1989. V roce 1990 se pivovar stává samostatným provozem, kterým zůstává až do roku 1995. V roce 1995 je dořešen spor sedmnácti fyzických osob o vlastnická práva a pivovar se v roce 1995 opět dostává do rukou potomkům původních majitelů, kteří dne 24. 1. 1995 zakládají akciovou společnost Měšťanský pivovar Havlíčkův Brod, a. s.

V roce 2004 se z ekonomických důvodů pozastavuje vlastní výroba sladu. V roce 2008 se situace mění a sladovna je po nutných opravách a investicích znovu otevřena. Díky převažujícímu podílu surovin z nejbližšího okolí Vysočiny získává pivo REBEL ochranné označení Vysočina - regionální produkt. Havlíčkobrodský pivovar patří k posledním nezávislým pivovarům, které jsou nositeli jedné z nejstarších tradic u nás, vaření piva.

Nová kniha - Květy nářku

Básnická prvotina Jana Hübsche.

K nahlédnutí u průvodců SKI.

60,-

Další informace naleznete na www.slovansky-institut.cz

Naleznete zde články, komentáře i zamyšlení nad aktuálním děním nejen u nás, ale i v celém slovanském světě. Dále zde naleznete pozvánky na akce, které SKI pořádá, a zprávy z těchto akcí, včetně fotografií.

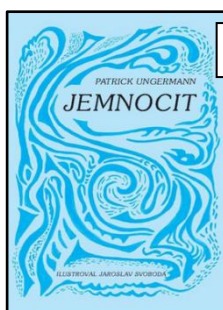
Slovanský kulturní institut pořádá: bytové semináře, přednáškové večery, diskusní kroužky, výlety a autorská čtení.

Naše nakladatelství vydává knihy v těchto edicích: edice dějin, edice pohádek a edice poezie. Dále vydáváme **čtvrtletník Slovan** (40 stran tematicky zaměřených textů).

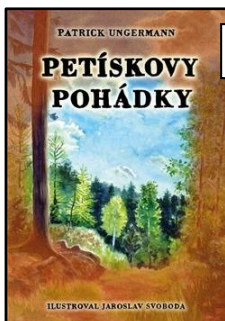
Vybrané knihy z našeho nakladatelství včetně časopisu SLOVAN mají naši průvodci při sobě a můžete je o ně požádat.

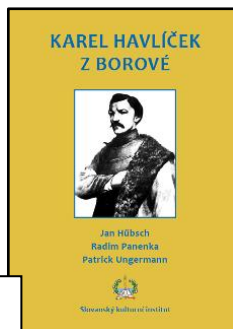
150,-

150,-

130,-

50,-

© Slovanský kulturní institut 2015, sestavil Bc. Jindřich Žák – sekretář SKI